

Briuselis, 2016 08 30
COM(2016) 543 final

2016/0259 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS

dėl Europos kultūros paveldo metų

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindas ir tikslai

Europos kultūros paveldo įkūnyti idealai, principai ir vertybės yra bendras Europos atminimo, supratimo, tapatybės, dialogo, sanglaudos ir kūrybiškumo šaltinis. 2007 m. priėmus Europos kultūros darbotvarkę¹ kultūros paveldas laikytas prioritetu ir vėlesniuose Tarybos kultūros srities darbo planuose, įskaitant dabartinį – 2015–2018 m. – darbo planą². Europos lygmens bendradarbiavimas iš esmės vykdytas taikant atvirąjį koordinavimo metodą. 2014 m. paveldo politikos vaidmuo siekiant socialinės ir ekonominės naudos pabrėžtas 2014 m. gegužės 21 d. Tarybos išvados dėl kultūros paveldo kaip vieno iš strateginių tvarios Europos išteklių³ ir Komisijos komunikate „Integruotas požiūris į Europos kultūros paveldą“⁴. Regionų komitetas Komunikatui pritarė savo 2015 m. balandžio 16 d. nuomonėje⁵, o Europos Parlamentas – 2015 m. rugsėjo 8 d. rezoliucijoje⁶.

2014 m. lapkričio 25 d. Tarybos išvados dėl kultūros paveldo dalyvaujamojo valdymo⁷ Komisija paraginta paskelbti Europos kultūros paveldo metus. Europos Parlamentas paskelbė panašų raginimą savo rezoliucijoje ir pakvietė Komisiją „paskelbti Europos paveldo metus, pageidautina 2018 m.“. Regionų komitetas raginimą pakartojo savo nuomonėje ir pabrėžė, kad Europos kultūros paveldo metai padėtų siekti bendrų visos Europos tikslų.

Kaip pabrėžta Komisijos komunikate, kultūros paveldo indėlis į ekonomikos augimą ir socialinę sanglaudą Europoje yra nepakankamai žinomas ir neretai per menkai vertinamas. Be to, Europos paveldo sektorius patiria įvairių sunkumų. Tai, be kita ko, mažėjantis viešasis biudžetas, mažėjantis dalyvavimas tradicinėje kultūros veikloje, didėjantis aplinkos ir fizinis spaudimas paveldo vietoms, dėl perėjimo prie skaitmeninių technologijų vykstanti vertės grandinių ir lūkesčių transformacija, neteisėta prekyba kultūros artefaktais.

Kaip kiekvienais Europos metais, svarbiausias tikslas yra padidinti informuotumą apie tam tikros srities problemas ir galimybes ir išryškinti Europos vaidmenį ieškant bendrų sprendimų. Vadovaujantis Europos kultūros darbotvarkės tikslais, Europos kultūros paveldo metais turėtų būti siekiama toliau nurodytų bendrųjų tikslų.

- Kultūros paveldo metais turi būti prisidedama prie Europos kultūros paveldo, kaip esminio kultūros įvairovės ir kultūrų dialogo elemento, vaidmens viešinimo. Turėtų būti užtikrinami geriausi paveldo konservavimo ir saugojimo būdai ir tai, kad juo galėtų naudotis platesnė ir įvairesnė auditorija. To, be kita ko, turėtų būti siekiama auditorijos

¹ 2007 m. lapkričio 16 d. Tarybos rezoliucija dėl Europos kultūros darbotvarkės (OL C 287, 2007 11 29, p. 1).

² Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių Vyriausybių atstovų išvados dėl darbo plano kultūros srityje (2015–2018 m.) (2014/C/463/02).

³ 2014 m. gegužės 21 d. Tarybos išvados dėl kultūros paveldo kaip vieno iš strateginių tvarios Europos išteklių (2014/C 183/08) (OL C 183, 2014 6 14, p. 36).

⁴ 2014 m. liepos 22 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Integruotas požiūris į Europos kultūros paveldą“ (COM(2014) 477 final).

⁵ Europos regionų komiteto nuomonė – Integruotas požiūris į Europos kultūros paveldą (2015/C 195/04) OL C 195, 2015 6 12, p. 22.

⁶ 2015 m. rugsėjo 8 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl integruoto požiūrio į Europos kultūros paveldą (2014/2149(INI)) (P8_TA(2015)0293).

⁷ Tarybos išvados dėl kultūros paveldo dalyvaujamojo valdymo (2014/C 463/01) (OL C 463, 2014 12 23, p. 1).

formavimo ir švietimo apie paveldą priemonėmis, visapusiškai atsižvelgiant į valstybių narių kompetenciją ir skatinant socialinę įtrauktį ir integraciją;

- kultūros paveldo metais turi būti padidintas Europos kultūros paveldo indėlis į ekonomiką ir visuomenę per jo tiesioginį ir netiesioginį ekonominį potencialą. Tai, be kita ko, pajėgumai stiprinti kultūros ir kūrybos pramonę ir įkvėpti kūrėjus bei novatorius, skatinti tvarų turizmą ir ilgalaikį vietos lygmens užimtumą;
- atsižvelgiant į šalių partnerių domėjimąsi Europos paveldu ir patirtimi, taip pat turėtų būti siekiama remti kultūros paveldą kaip svarbų tarptautinio ES matmens elementą. Paveldui skiriamas svarbus vaidmuo keliose išorės santykių programose, skirtose daugiausia (bet ne tik) Artimųjų Rytų šalims. Kultūros paveldo vertės viešinimas, be kita ko, yra atsakas į tyčinį kultūros paveldo naikinimą konflikto zonose⁸.

Europos kultūros paveldo metais Europos piliečiams bus pasiūlyta galimybių per platesnį bendrą praeities interpretavimą geriau pažinti dabartį. tai padės geriau įvertinti socialinę ir ekonominę kultūros paveldo naudą ir jo indėlį į ekonomikos augimą ir socialinę sanglaudą. Tai, pavyzdžiui, gali būti vertinama pagal tvaraus turizmo ir miestų atkūrimo mastą. Taip pat bus išryškintos su skaitmeninimu susijusios problemos ir galimybės. Prie nustatytų problemų sprendimo bus prisidedama skleidžiant gerą patirtį saugojimo, tvarkymo, turtinimo, valdymo, mokslinių tyrimų ir inovacijų srityse. Taip pat bus viešinamas neseniai kultūros paveldo srityje įvykęs technologinių ir socialinių inovacijų proveržis ir šios srities ES iniciatyvos.

• **Derėjimas su galiojančiomis šios politikos srities nuostatomis**

Europos kultūros paveldo metų veikla bus įgyvendinama per jau vykdomas ES programas. Kultūros paveldui šiuo metu galima gauti nemenką ES finansavimą pagal kelias ES iniciatyvas, skirtas konservavimui, skaitmeninimui, infrastruktūrai, moksliniams tyrimams ir inovacijoms, turtinimui ir gebėjimams. Tarp šių iniciatyvų – „Kūrybiška Europa“, Europos struktūriniai ir investicijų fondai, „Horizontas 2020“, „Erasmus+“ ir „Europa piliečiams“. Pagal programą „Kūrybiška Europa“ finansuojami trys specialiai kultūros paveldui skirti ES veiksmi: Europos paveldo dienos, ES kultūros paveldo apdovanojimas ir Europos paveldo ženklas.

Europos metai suteiks galimybių paskatinti valstybes nares ir suinteresuotuosius subjektus bendradarbiaujant siekti tvirtesnio ir labiau integruoto požiūrio į kultūros paveldą. Taip būtų siekiama remti ir saugoti Europos kultūros paveldą, kuo labiau padidinti paveldo savaiminę ir visuomeninę vertę ir jo indėlį į darbo vietų kūrimą ir ekonomikos augimą. Šių tikslų bus siekiama visapusiškai laikantis subsidiarumo principo.

Kaip ir ankstesniais Europos metais, bus surengta Europos, nacionalinio, regiono ir vietos lygmens informavimo ir viešinimo kampanijų, renginių ir iniciatyvų. Taip bus viešinamos pagrindinės idėjos ir gerosios patirties pavyzdžiai.

Bus dedamos visos reikiamos pastangos užtikrinti, kad Europos metų veikla tenkintų kiekvienos valstybės narės reikmes ir būtų pritaikyta prie jos aplinkybių. Todėl valstybės narės kviečiamos paskirti nacionalinį koordinatorių, kuris bus atsakingas už tos valstybės narės dalyvavimo Europos kultūros paveldo metų veikloje organizavimą. Bus sukurta Europos iniciatyvinė grupė, kuriai priklausys ir nacionalinių koordinatorių atstovai. Siekdama

⁸ Kaip nustatyta Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai ir Komisijos bendrame komunikate „ES tarptautinių kultūrinių ryšių strategijos kūrimas“ (JOIN(2016) 29 final).

koordinuoti Europos metų veiklą ir dalytis informacija apie tos veiklos įgyvendinimą nacionaliniu ir Europos lygmenimis, Komisija šauks nacionalinių koordinatorių posėdžius.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMAS IR PROPORCINGUMAS

• Teisinis pagrindas

Teisinis pasiūlymo pagrindas yra Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 167 straipsnis. Jame nustatyta, kad ES „prisideda prie valstybių narių kultūrų klestėjimo, gerbdama jų nacionalinę bei regioninę įvairovę ir kartu išskeldama bendrą kultūros paveldą“. Be to, Europos Sąjunga „veikia siekdama skatinti valstybes nares bendradarbiauti“ kultūros srityje, „o prireikus – paremti ir papildyti jų veiklą“.

• Subsidiarumas

Šio pasiūlymo tikslų valstybės narės negali tinkamai pasiekti pačios. Vien nacionalinio lygmens veiksmai neduotų tokios naudos, kokią galima gauti valstybėms narėms Europos mastu dalijantis gerąja patirtimi. Europos Sąjungos sutarties 3 straipsnyje nustatyta, kad Europos Sąjunga gerbia turtingą valstybių narių „kultūros ir kalbų įvairovę bei užtikrina, kad Europos kultūros paveldas būtų saugomas ir turtinamas“. Savo tikslų Sąjunga siekia deramomis priemonėmis pagal Sutartyse jai suteiktą kompetenciją. Be to, valstybių narių veikla gautų naudos iš geresnio informuotumo ir matomumo ES ir už jos ribų.

• Proporcingumas

Siūlomi veiksmai yra nesudėtingi. Jie grindžiami jau vykdomomis programomis ir komunikacijos veiklos perorientavimu į Europos metų temas. Pasiūlymu įgyvendinimo institucijoms netaikoma jokių neproporcingų valdymo apribojimų.

ES veiksmams bus remiamos ir papildomos valstybių narių pastangos. Jais visų pirma bus didinamas pačios ES priemonių veiksmingumas. Antra, šie veiksmai bus valstybių narių, kultūros organizacijų ir fondų, privačių ir viešų bendrovių sąveikos ir bendradarbiavimo katalizatoriai.

ES veiksmams neviršijama to, kas būtina nustatytoms problemoms išspręsti.

• Priemonės pasirinkimas

Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas yra tinkamiausia priemonė užtikrinti visapusišką teisėkūros institucijos dalyvavimą skelbiant 2018-uosius Europos kultūros paveldo metais.

3. EX-POST VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

• Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis

Rengdama pasiūlymą Komisija surengė įvairių tikslinių konsultacijų, kuriose dalyvavę patys įvairiausi suinteresuotieji subjektai išsakė nuomonę apie kultūros paveldo sektoriaus pobūdį ir aukštą jo organizavimo ir specializacijos lygį, valstybių narių kompetenciją ir profesinių bei

tarptautinių organizacijų vaidmenį. Be to, Komisija specialiai atsižvelgė į pirmiau nurodytas Tarybos išvadas, Europos Parlamento rezoliuciją ir Regionų komiteto nuomonę.

ES lygmens politiniai veiksmai kultūros paveldo srityje neseniai taip pat buvo plačiai aptarti. Šiose diskusijose dalyvavo subjektai, atstovaujantys už paveldo politiką atsakingoms valstybių narių institucijoms. Tai, be kita ko, svarstymų grupė ES ir kultūros paveldo klausimams spręsti ir Europos paveldo vadovų forumas. Kitos tarpvyriausybės ir nevyriausybės organizacijos – Tarptautinė muziejų taryba (ICOM), Tarptautinė paminklų ir vietovių taryba (ICOMOS), Tarptautinis kultūros vertybių išsaugojimo ir restauravimo studijų centras (ICCROM), Europos Taryba. Didžiausi šioje srityje veikiantys tinklai – „Europa Nostra“, Europos paveldo aljansas 3.3⁹ ir Europos muziejinių organizacijų tinklas (NEMO).

Pasiekta ir kitokios pažangos. 2015 m. balandžio mėn. Europos tarybos šalių kultūros ministrai priėmė Namiūro deklaraciją. Joje jie pritarė Europos Sąjungos Tarybos idėjai surengti Europos kultūros paveldo metus. Jie paprašė pakviesti Europos Tarybą ir visas Europos kultūros konvenciją pasirašiusias valstybes dalyvauti Europos kultūros paveldo metų veikloje.

2015 m. birželio 29 d. – Europos architektūros paveldo metų, kuriuos 1975 m. surengė Europos Taryba, 40-ųjų metinių išvakarėse – Vokietijos kultūros paveldo komitetas (*Deutsches Nationalkomitee für Denkmalschutz*) Bonoje suorganizavo viešas diskusijas dėl pasiūlymo rengti Europos kultūros paveldo metus, vykusias tuo pačiu metu kaip ir Pasaulio paveldo komiteto sesija.

Dar viena svarbi diskusija įvyko 2015 m. balandžio mėn. Joje dalyvavo „Europa Nostra“ Briuselio biuras ir tam tikrų organizacijų narių vykdomieji direktoriai. 2015 m. birželio mėn. vykusioje generalinėje asamblėjoje visi „Europa Nostra“ nariai aptarė Europos kultūros paveldo metų tikslą ir pagrindinius veiksmus, kuriuos būtų galima įgyvendinti. Osle vykusioje asamblėjoje dalyvavo ir Europos Komisija.

Su suinteresuotaisiais subjektais konsultuotasi ir atviroje darbo grupėje „EYCH 2018“, suburtoje Vokietijos kultūros paveldo komiteto ir Federalinės vyriausybės įgalioto atstovo kultūros ir žiniasklaidos klausimams. Šių konsultacijų rezultatas – koncepcijos dokumentas (*Sharing Heritage*¹⁰). Į jį taip pat buvo atsižvelgta rengiant šį pasiūlymą. Diskusijoje dalyvavo svarstymų grupės „ES ir kultūros paveldas“ nariai, įskaitant Belgijos, Bulgarijos, Vokietijos, Prancūzijos, Graikijos, Italijos, Liuksemburgo, Latvijos, Lietuvos, Nyderlandų, Norvegijos, Lenkijos, Ispanijos, Švedijos, Šveicarijos ir Jungtinės Karalystės nacionalinių institucijų ekspertus. Papildomus ekspertus atsiuntė Estija, Austrija, Portugalija ir Slovakija, taip pat įvairios stebėtojų statusą turinčios organizacijos, įskaitant Europos kultūros valdymo ir politikos tinklą (ENCATC), „Europa Nostra“, Europos muziejinių organizacijų tinklą ir kt.

Italijos ir Ispanijos nuolatinės atstovybės ES 2015 m. spalio 28 d. Briuselyje surengė seminarą „Europos kultūros paveldo metai. Bendras paveldas, bendri uždaviniai“. Jame dalyvavo suinteresuotieji subjektai, pavyzdžiui, „Europa Nostra“, nacionalinės institucijos ir ekspertai.

Pasiūlymą pirmiau minėta svarstymų grupė toliau aptarinėjo 2015 m. rugsėjo 23–24 d. Liuksemburge, 2015 m. lapkričio 30 d. – gruodžio 1 d. Romoje, 2016 m. gegužės 9 d. Hagoje ir 2016 m. gegužės 19–20 d. Berne vykusiuose Europos paveldo vadovų forumo susitikimuose. Dar viena diskusija šia tema įvyko 2016 m. balandžio 19 d. Europos kultūros forume (2016 m.).

⁹ Aljansas, suburiantis šios srities tinklus ir organizacijas, kurio veiklą koordinuoja „Europa Nostra“. Skaičius 3.3 aljanso pavadinime yra nuoroda į Europos Sąjungos sutarties 3 straipsnio 3 dalį.

¹⁰ <http://www.sharingheritage.de/en/main/>.

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Iniciatyva bus grindžiama nepriklausomų ekspertų analize ir tyrimais, visų pirma ataskaita *Kultūros paveldo svarba Europai* (angl. *Cultural Heritage Counts for Europe*¹¹). Ši ataskaita – ES programos „Kultūra“ lėšomis finansuojamo dvejų metų trukmės išsamaus projekto, kuriuo siekta įvertinti kultūros paveldo vertę ir jo poveikį Europos ekonomikai, kultūrai, visuomenei ir aplinkai, rezultatas.

Taip pat bus remiamasi programos „Horizontas 2020“ kultūros paveldo ekspertų grupės ataskaita *Kad kultūros paveldas tarnautų Europai* (angl. *Getting cultural heritage to work for Europe*)¹² ir *Strateginė mokslinių tyrimų darbotvarkė*, parengta vykdant bendro programavimo iniciatyvą „Kultūros paveldas ir visuotinė kaita“¹³. Galiausiai ši iniciatyva grindžiama programos „Horizontas 2020“ kultūros paveldo ir Europos tapatybės socialine platforma CULTURALBASE – daugiamete suinteresuotųjų subjektų konsultacijų iniciatyva¹⁴, taip pat nauja Europos mokslinių tyrimų infrastruktūra, pavyzdžiui, DARIAH-ERIC (Meno ir humanitarinių mokslų skaitmeninių tyrimų infrastruktūra) ir E-RIHS (Europos paveldo mokslinių tyrimų infrastruktūra)¹⁵.

Ataskaitos 2007–2013 m. sanglaudos politikos programų ex post vertinimas, itin daug dėmesio skiriant Europos regioninės plėtros fondui (ERPF) ir Sanglaudos fondui devintame dokumentų rinkinyje „Kultūra ir turizmas“ nustatyta, kad investicijos į kultūrą ir turizmą gali paskatinti regiono ekonomiką ir padidinti socialinę įtrauktį.

2007–2013 m. ES mokslinių tyrimų finansavimo programos ataskaitoje *Septintosios bendrosios programos (BP7) ex post vertinimas* padaryta išvada, kad programa veiksmingai prisidėjo prie mokslo meistriškumo ir Europos pramonės konkurencingumo didinimo. Taip buvo prisidėta prie ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo Europoje tose srityse, už kurias paprastai atsako pačios valstybės narės. Įvairiems Europos kultūros paveldo (materialiojo, nematerialiojo ir skaitmeninio) moksliniams tyrimams remti pagal BP7 skirta daugiau kaip 180 mln. EUR. Finansavimas skirtas pagal aplinkos, socialinių ir humanitarinių mokslų, skaitmeninio kultūros paveldo, pramonės technologijų, tarptautinio bendradarbiavimo ir (e.) infrastruktūros temas. Turimas žinias reikėtų tinkamai panaudoti.

- **Poveikio vertinimas**

Poveikio vertinimo nereikia, nes siūlomos iniciatyvos tikslai sutampa su esamų Sąjungos programų tikslais. Europos kultūros paveldo metų veiklą galima įgyvendinti iš dabartinio biudžeto, naudojantis tomis programomis, pagal kurias leidžiama finansavimo prioritetus nustatyti kasmet ar kas kelerius metus. Dėl siūlomos iniciatyvos Komisijai nereikės imtis jokių specialių teisėkūros veiksmų. Iniciatyva nedarys jokio reikšmingo socialinio ir ekonominio poveikio bei poveikio aplinkai, išskyrus poveikį, daromą pagal dabartines priemones.

¹¹ http://ec.europa.eu/culture/news/2015/0612-cultural-heritage-counts_en.htm.

¹² http://bookshop.europa.eu/en/getting-cultural-heritage-to-work-for-europe-pbKJ0_115128/.

¹³ <http://www.jpi-culturalheritage.eu/wp-content/uploads/SRA-2014-06.pdf>.

¹⁴ <http://www.culturalbase.eu>.

¹⁵ ESFRI strateginė ataskaita dėl mokslinių tyrimų infrastruktūros – 2016 m. gairės.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Papildomo finansavimo Europos metų veiklai nereikia. Šiai iniciatyvai papildomo ES biudžeto nereikia. Pakanka nustatyti lanksčias galimybes kasmet ar kas kelerius metus iš naujo nustatyti atitinkamų programų prioritetus, kad būtų galima vykdyti panašaus masto, kaip ankstesniais Europos metais, informuotumo didinimo kampanijas.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS SPRENDIMAS**dėl Europos kultūros paveldo metų**

EUROPOS PALAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,
atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV), ypač į jos 167 straipsnį,
atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,
teisėkūros procedūra priimamo akto projektą perdavus nacionaliniams parlamentams,
atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę¹⁶,
laikydami įprastos teisėkūros procedūros,
kadangi:

- (1) Europos kultūros paveldo įkūnyti idealai, principai ir vertybės yra bendras Europos atminimo, supratimo, tapatybės, dialogo, sanglaudos ir kūrybiškumo šaltinis. Europos Sąjungos sutarties preambulėje teigiama, kad kultūros paveldas Europos Sąjungai yra svarbus ir kad ją pasirašiusios šalys semiasi „įkvėpimo iš Europos kultūrinio, religinio ir humanistinio paveldo“;
- (2) Europos Sąjungos sutarties 3 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Europos Sąjunga „gerbia turtingą savo kultūros ir kalbų įvairovę bei užtikrina, kad Europos kultūros paveldas būtų saugomas ir turtinamas“.
- (3) SESV 167 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „Sąjunga prisideda prie valstybių narių kultūrų klestėjimo, gerbdama jų nacionalinę ir regioninę įvairovę ir kartu išskeldama bendrą kultūros paveldą“. Sąjungos veiksmams turi būti siekiama paskatinti valstybių narių bendradarbiavimą ir prireikus paremti ir papildyti jų veiklą, *inter alia*, didinant žinias ir skleidžiant informaciją apie Europos tautų kultūrą ir istoriją, taip pat konservuojant ir saugant europinės reikšmės kultūros paveldą (SESV 167 straipsnio 2 dalis);
- (4) kaip Europos Komisija pabrėžė komunikate „Integruotas požiūris į Europos kultūros paveldą“¹⁷, kultūros paveldas turėtų būti laikomas bendru turtu ir bendromis gėrybėmis, kurios turi būti išsaugotos ateities kartoms ir kuriomis turi rūpintis visi suinteresuotieji subjektai;
- (5) kultūros paveldas yra Europos visuomenės vertybė kultūrine, aplinkosaugos, socialine ir ekonomine prasme. Taigi, tvarus kultūros paveldo valdymas yra strateginis XXI a. uždavinys, kaip pabrėžta 2014 m. gegužės 21 d. Tarybos išvadose dėl kultūros paveldo

¹⁶ OL C , , p. .

¹⁷ 2014 m. liepos 22 d. Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Integruotas požiūris į Europos kultūros paveldą“ (COM(2014) 477 final).

kaip vieno iš strateginių tvarios Europos išteklių¹⁸. Jo indėlis į vertės kūrimą, gebėjimų ugdymą, darbo vietų kūrimą ir gyvenimo kokybę vertinamas nepakankamai;

- (6) kultūros paveldas yra svarbi Europos kultūros darbotvarkės dalis¹⁹. Tai vienas iš keturių Europos bendradarbiavimo kultūros srityje 2015–2018 m. prioritetų, kaip nustatyta dabartiniame Darbo plane kultūros srityje, kurį Taryba priėmė 2014 m. lapkričio 25 d.²⁰;
- (7) kaip nustatyta pirmiau paminėtose 2014 m. gegužės 21 d. išvadose, kultūros paveldą sudaro „visų formų ir rūšių – materialieji, nematerialieji ir skaitmeniniai (sukurti kaip skaitmeniniai ir suskaitmeninti) iš praeities paveldėti ištekliai, įskaitant paminklus, vietas, kraštovaizdžius, gebėjimus, praktiką, žinias ir žmonių kūrybiškumo išraiškas, taip pat tokių viešųjų ir privačių įstaigų kaip muziejai, bibliotekos ir archyvai saugomus ir tvarkomus rinkinius“;
- (8) kultūros paveldą ilgainiui sutvirtino įvairių Europos civilizacijų kultūrų raiškos sintezė ir deriniai. Europos metai padės skatinti ir puoselėti supratimą, kaip svarbu saugoti ir viešinti kultūrų raiškos įvairovę. Vienas iš būdų siekti šio tikslo – švietimo ir informuotumo didinimo programos, laikantis 2005 m. spalio 20 d. UNESCO priimtoje Konvencijoje dėl kultūrų raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo²¹, prie kurios yra prisijungusi ir ES, nustatytų prievolių;
- (9) Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos, prie kurios yra prisijungusi ES ir dauguma jos valstybių narių, 30 straipsnyje „Dalyvavimas kultūriniame gyvenime, aktyvus poilsis, laisvalaikis ir sportas“ nustatyta, kad Konvencijos šalys pripažįsta neįgaliųjų teisę lygiai su kitais asmenimis dalyvauti kultūriniame gyvenime ir imasi visų atitinkamų priemonių, kad užtikrintų, jog neįgalieji turėtų galimybę, *inter alia*, dalyvauti kultūros renginiuose ar naudotis kultūros įstaigų, pavyzdžiui, teatrų, muziejų, kino, bibliotekų ir turizmo biurų, paslaugomis ir aplankyti kuo daugiau paminklų ir nacionalinių kultūros vertybių;
- (10) geriausiai visiems gyventojams pritaikyto miesto apdovanojimo iniciatyva parodė, kaip galima geriausiai užtikrinti neįgaliųjų, pagyvenusių žmonių, riboto judumo ir kitokių laikinų sutrikimų turinčių žmonių prieigą prie miestų kultūros paveldo, gerbiant jų prigimtį ir vertybes;
- (11) Europos visuomenėje didėjant kultūrų įvairovei, kultūros paveldas gali atlikti svarbų vaidmenį didinant bendruomenės sanglaudą. Nauji dalyvaujantieji ir tarpkultūriniai paveldo politikos ir švietimo iniciatyvų metodai, prisidedantys prie vienodos pagalbos visiems kultūros paveldams, turi potencialo padidinti pasitikėjimą, abipusį pripažinimą ir socialinę sanglaudą;
- (12) tai pripažinta ir Darnaus vystymosi darbotvarkėje iki 2030 m.²², kurioje globalus pilietiškumas, kultūrų įvairovė ir kultūrų dialogas yra laikomi esminiais darnaus vystymosi principais. Darbotvarkėje taip pat nurodyta, kad visos kultūros ir civilizacijos ne tik prisideda prie tvaraus vystymosi, bet ir yra esminiai jo skatinimo

¹⁸ 2014 m. gegužės 21 d. Tarybos išvados dėl kultūros paveldo kaip vieno iš strateginių tvarios Europos išteklių (2014/C 183/08) (OL C 183, 2014 614, p. 36).

¹⁹ 2007 m. lapkričio 16 d. Tarybos rezoliucija dėl Europos kultūros darbotvarkės (OL C 287, 2007 11 29, p. 1).

²⁰ Tarybos ir Taryboje posėdžiavusių valstybių narių Vyriausybių atstovų išvados dėl darbo plano kultūros srityje (2015–2018 m.) (2015-2018) (2014/C 463/02) (OL C 463, 2014 12 23, p. 4).

²¹ Konvencija dėl kultūrų raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo, Paryžius, 2005 m. spalio 20 d.

²² 2015 m. rugsėjo 25 d. generalinėje asamblėjoje priimta Jungtinių Tautų rezoliucija „Keiskime mūsų pasaulį. Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m.“.

veiksniai. Kultūros aspektai įtraukti į kelis Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. tikslus: pavyzdžiui, 4 tikslą (Švietimas), 5 tikslą (Lyčių lygybė), 8 ir 12 tikslus, susijusius su turizmu (Darnus vystymasis ir vartojimo modeliai), ir ypač 11 tikslą (Miestai ir paveldas);

- (13) vis didesnis pripažinimas tarptautiniu lygmeniu, kad platesnės ir daugiadisciplinės kultūros paveldo koncepcijos dėmesio centre turėtų atsidurti žmonės ir jų vertybės, išryškina reikmę didinti prieigą prie kultūros paveldo. Šio tikslo galima siekti užmezgant ryšius su skirtingomis auditorijomis ir didinant prieigą prie vietovių, pastatų, produktų ir paslaugų, atsižvelgiant į demografinių pokyčių lemiamas specialias reikmes ir pasekmes;
- (14) kultūros paveldo priežiūros, restauravimo, konservavimo, pakartotinio naudojimo, prieigos ir viešinimo bei su kultūros paveldu susijusių paslaugų politika yra iš esmės šalies, regiono ar vietos institucijų atsakomybė. Tačiau kultūros paveldas turi akivaizdų europinį matmenį ir yra įtrauktas į kelias su kultūra nesusijusias ES politikos sritis. Tai, be kita ko, švietimas, žemės ūkis ir kaimo plėtra, regionų vystymasis, socialinė sanglauda, jūrų reikalai, aplinka, turizmas, skaitmeninė darbotvarkė, moksliniai tyrimai bei inovacijos ir komunikacija;
- (15) kad būtų visapusiškai išnaudotas Europos ekonomikos ir visuomenės potencialas, į kelias viešosios politikos sritis patenkančių paveldo išteklių saugojimą, turtinimą ir tvarkymą reikia veiksmingai valdyti keliais lygmenimis ir plėtoti geresnį tarpsektorinį bendradarbiavimą. Šioje veikloje dalyvauja visi suinteresuotieji subjektai, įskaitant viešąsias institucijas, privačius asmenis, pilietinės visuomenės organizacijas, NVO ir savanoriškos veiklos sektorių;
- (16) 2014 m. lapkričio 25 d. Tarybos išvados²³ Komisija paraginta apsvarstyti galimybę paskelbti Europos kultūros paveldo metus;
- (17) Europos Parlamentas 2015 m. rugsėjo 8 d. rezoliucijoje rekomendavo „paskelbti Europos paveldo metus, pageidautina 2018 m.“²⁴;
- (18) 2014 m. balandžio 16 d. nuomonėje²⁵ Regionų komitetas pritarė Tarybos pasiūlymui dėl Europos kultūros paveldo metų ir pabrėžė paveldo indėlį siekiant bendrų europinių tikslų;
- (19) Europos kultūros paveldo metų paskelbimas – veiksmingas būdas padidinti visuomenės informuotumą, skleisti gerą patirtį ir skatinti mokslinius tyrimus, inovacijas ir politines diskusijas. Sukūrus aplinką, kurioje šių tikslų būtų tuo pačiu metu siekiama Sąjungos, nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis, galima pasiekti didesnės sąveikos ir geriau panaudoti išteklius;
- (20) paveldas yra kelių išorės santykių programų, skirtų daugiausia (bet ne tik) Artimųjų Rytų šalims, intervencijų sritis. Kultūros paveldo vertės viešinimas, be kita ko, yra atsakas į tyčinį kultūros paveldo naikinimą konflikto zonose²⁶. Bus svarbu užtikrinti Europos kultūros paveldo metų veiklos ir visų išorės santykių iniciatyvų, vykdomų

²³ Tarybos išvados dėl kultūros paveldo dalyvaujamojo valdymo (2014/C 463/01) (OL C 463, 2014 12 23, p. 1).

²⁴ 2015 m. rugsėjo 8 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl integruoto požiūrio į Europos kultūros paveldą (2014/2149(INI)) (P8_TA(2015)0293).

²⁵ Europos regionų komiteto nuomonė – Integruotas požiūris į Europos kultūros paveldą (2015/C 195/04) (OL C 195, 2015 6 12, p. 22).

²⁶ Kaip nustatyta Sąjungos vyriausiojo įgaliojimo užsienio reikalams ir saugumo politikai ir Komisijos bendrame komunikate „ES tarptautinių kultūrinių ryšių strategijos kūrimas“ (JOIN(2016) 29 final).

pagal atitinkamas programas, tarpusavio papildomumą. Veiksmai, kuriais siekiama apsaugoti ir puoselėti kultūros paveldą pagal atitinkamas išorės santykių priemones, turėtų, be kita ko, atspindėti abipusį interesą dalytis patirtimi ir vertybėmis su trečiosiomis šalimis. Taip bus skatinamos abipusės žinios, pagarba ir atitinkamų kultūrų supratimas;

- (21) nors šis sprendimas skiriamas valstybėms narėms, plėtos šalys taip pat turėtų aktyviai dalyvauti Europos kultūros paveldo metų veikloje. Prireikus galima pakviesti dalyvauti Europos kaimynystės politikos šalis ir kitas šalis partneres. Šio tikslo būtų galima siekti pagal atitinkamas bendradarbiavimo ir dialogo sistemas, visų pirma ES ir minėtų šalių pilietinės visuomenės dialogo kontekste;
- (22) Europos kultūros paveldo apsauga, konservavimas ir turtinimas yra įtraukti į dabartinių Sąjungos programų tikslus. Todėl Europos metų veiklą galima įgyvendinti pagal tas programas bei jų nuostatas ir nustatant finansavimo prioritetus kasmet ar kas kelerius metus. Kultūros, švietimo, žemės ūkio ir kaimo plėtos, regionų vystymosi, socialinės sanglaudos, jūrų reikalų, aplinkos, turizmo, Bendrosios skaitmeninės rinkos strategijos, mokslinių tyrimų ir inovacijų, komunikacijos sričių programos ir politika tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai prisideda prie Europos kultūros paveldo apsaugos, turtinimo, novatoriško pakartotinio naudojimo ir viešinimo, taigi gali prisidėti prie iniciatyvos pagal atitinkamas teisinės sistemas;
- (23) šio sprendimo tikslas – prisidėti prie valstybių narių pastangų saugoti, ginti, turtinti, pakartotinai naudoti ir viešinti Europos kultūros paveldą. Kadangi, atsižvelgiant į reikmę dalytis informacija tarptautiniu mastu ir skleisti gerą patirtį visoje Sąjungoje, valstybės narės pačios šio tikslo pasiekti negali ir jo geriau siekti Sąjungos lygmeniu, Europos Sąjunga gali imtis priemonių, vadovaudamasi subsidiarumo principu, kaip nustatyta Europos Sąjungos sutarties 5 straipsnyje. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo sprendimu neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Dalykas

2018 m. skelbiami Europos kultūros paveldo metais (toliau – Europos metai).

2 straipsnis

Tikslai

1. Vadovaujantis Europos kultūros darbotvarkės tikslais, bendras Europos metų tikslas – skatinti ir remti (visų pirma dalijantis gerą patirtimi) Sąjungos, valstybių narių, regioninių ir vietos institucijų pastangas saugoti, ginti, naudoti, turtinti, branginti ir viešinti Europos kultūros paveldą Europos Sąjungoje (ES). Visų pirma:

- a) prisidedama prie Europos kultūros paveldo, kaip esminio kultūros įvairovės ir kultūrų dialogo elemento, vaidmens viešinimo. Turėtų būti užtikrinami geriausi paveldo konservavimo ir saugojimo būdai ir tai, kad juo galėtų naudotis platesnė ir įvairesnė auditorija. To, be kita ko, turėtų būti siekiama auditorijos formavimo ir švietimo apie paveldą priemonėmis, visapusiškai atsižvelgiant į valstybių narių kompetenciją ir skatinant socialinę įtrauktį ir integraciją;

- b) didinamas Europos kultūros paveldo indėlis į ekonomiką ir visuomenę per jo tiesioginį ir netiesioginį ekonominį potencialą. Tai, be kita ko, pajėgumai stiprinti kultūros ir kūrybos pramonę ir įkvėpti kūrėjus bei novatorius, skatinti tvarų turizmą, didinti socialinę sanglaudą ir užtikrinti ilgalaikį vietos lygmens užimtumą;
- c) atsižvelgiant į šalių parterių domėjimąsi Europos paveldu ir patirtimi, taip pat siekiama remti kultūros paveldą kaip svarbų tarptautinio ES matmens elementą.

2. Konkretūs Europos kultūros paveldo metų tikslai:

- a) skatinti į žmones orientuotus, įtraukius, pažangius, labiau integruotus ir tarpsektorinius metodus, kad paveldas būtų prieinamas visiems ir kad būtų užtikrinta kultūros paveldo saugojimas, konservavimas, novatoriškas pakartotinis naudojimas ir turtinimas;
- b) remti novatoriškus daugialygius kultūros paveldo valdymo ir tvarkymo modelius, įtraukiant visus suinteresuotuosius subjektus, įskaitant viešąsias institucijas, privačius asmenis, pilietinės visuomenės organizacijas, NVO ir savanoriškos veiklos sektorių;
- c) skatinti diskusijas, mokslinių tyrimų ir inovacijų veiklą ir dalijimąsi gerąja patirtimi apie kultūros paveldo konservavimo ir saugojimo kokybę, šiuolaikiškas intervencijas istorinėje aplinkoje ir visiems, įskaitant neįgaliuosius, prienamų sprendimų rėmimą;
- d) moksliniais tyrimais ir inovacijomis pabrėžti ir skatinti teigiamą kultūros paveldo indėlį į visuomenę ir ekonomiką, be kita ko, parengiant ES lygmens įrodymų bazę, taip pat rodiklių ir lyginamųjų standartų;
- e) remti vietos vystymosi strategijas, kuriomis būtų skatinamas paveldo potencialas, be kita ko, skatinant tvarų kultūrinį turizmą;
- f) remti specialių gebėjimų ugdymą ir gerinti žinių valdymą ir perdavimą paveldo sektoriuje, atsižvelgiant į perėjimo prie skaitmeninių technologijų pasekmes;
- g) remti paveldą kaip šiuolaikiškos kūrybos ir inovacijų šaltinį ir pabrėžti kultūros ir kūrybos sektorių, bendruomenių ir paveldo sektoriaus tarpusavio sąsajų ir stipresnių ryšių potencialą;
- h) švietimo ir mokymosi visą gyvenimą priemonėmis didinti informuotumą apie Europos kultūros paveldo svarbą, itin daug dėmesio skiriant jaunimui ir vietos bendruomenėms;
- i) pabrėžti tarptautinio bendradarbiavimo kultūros paveldo srityje potencialą siekiant stipresnių ryšių su ES nepriklausančiomis šalimis ir skatinti kultūrų dialogą, susitaikymą po konfliktų ir konfliktų prevenciją;
- j) skatinti kultūros paveldo mokslinius tyrimus ir inovacijas; sudaryti palankesnes sąlygas suinteresuotiesiems subjektams, visų pirma viešosioms institucijoms ir privačiajam sektoriui, gauti ir panaudoti mokslinių tyrimų rezultatus ir skleisti mokslinių tyrimų rezultatus platesnei auditorijai ir
- k) skatinti Sąjungos ir valstybių narių sąveiką, be kita ko, stiprinant kovos su neteisėta prekyba kultūros artefaktais iniciatyvas.

3 straipsnis

Priemonių turinys

1. Priemonės, kurių bus imamasi siekiant 2 straipsnyje išdėstytų tikslų, apima toliau nurodytą Europos, nacionalinio, regiono ar vietos lygmens veiklą, susijusią su Europos metų tikslais:

- (a) konferencijos, renginiai ir iniciatyvos, kuriais skatinamos diskusijos ir didinamas informuotumas apie kultūros paveldo svarbą ir vertę, taip pat piliečių ir suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;
- (b) informavimo, švietimo ir informuotumo didinimo kampanijos, kuriomis naudojantis turtingu Europos paveldu viešinamos tokios vertybės, kaip įvairovė ir kultūrų dialogas, skatinamas plačiosios visuomenės indėlis į paveldo apsaugą ir tvarkymą ir apskritai padedama siekti Europos metų tikslų;
- (c) nacionalinių, regioninių ir vietos institucijų ir kitų organizacijų dalijimasis gerąja patirtimi siekiant paskleisti informaciją apie kultūros paveldą ir
- (d) studijos, moksliniai tyrimai ir inovacijų veikla bei jų rezultatų sklaida Europos ir nacionaliniu mastu.

2. Komisija ir valstybės narės gali nustatyti kitą veiklą, kuri galėtų padėti siekti 2 straipsnyje nustatytų Europos metų tikslų ir leistų naudoti Europos metų pavadinimą propaguojant šią veiklą tiek, kiek tai naudinga tiems tikslams pasiekti.

4 straipsnis

Koordinavimas nacionaliniu lygmeniu

Kiekviena valstybė narė skiria nacionalinį koordinatorių, atsakingą už šalies dalyvavimo Europos metų veikloje organizavimą. Koordinatorius užtikrina atitinkamos veiklos koordinavimą nacionaliniu lygmeniu.

5 straipsnis

Koordinavimas Sąjungos lygmeniu

Siekdama koordinuoti Europos metų veiklą ir dalytis informacija apie tos veiklos įgyvendinimą nacionaliniu ir Europos lygmenimis, Komisija šauks nacionalinių koordinatorių posėdžius.

6 straipsnis

Tarptautinis bendradarbiavimas

Įgyvendindama Europos metų tikslus Komisija bendradarbiauja su kompetentingomis tarptautinėmis organizacijomis, visų pirma su UNESCO ir Europos Taryba, užtikrindama ES veiklos matomumą.

7 straipsnis

Finansavimas

Bendras Europos lygmens Europos metų veiklos finansavimas vykdomas pagal dabartinės programoms, visų pirma programai „Kūrybiška Europa“, taikomas taisykles ir galimybes kasmet ar kas kelerius metus nustatyti prioritetus. Prireikus Europos metų veikla gali būti remiama pagal kitas programas ir politiką, laikantis esamų teisinių ir finansinių nuostatų.

8 straipsnis

Stebėseną ir vertinimas

Ne vėliau kaip 2019 m. gruodžio 31 d. Komisija pateikia Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui ataskaitą dėl šiame sprendime numatytų iniciatyvų įgyvendinimo, rezultatų ir bendro vertinimo.

9 straipsnis

Šis sprendimas įsigalioja dvidešimtą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

10 straipsnis

Šis sprendimas skirtas valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas

Tarybos vardu
Pirmininkas

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

- 1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas
- 1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys) VGV / VGB sistemoje
- 1.3. Pasiūlymo (iniciatyvos) pobūdis
- 1.4. Tikslas (-ai)
- 1.5. Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas
- 1.6. Trukmė ir finansinis poveikis
- 1.7. Numatytas (-i) valdymo būdas (-ai)

2. VALDYMO PRIEMONĖS

- 2.1. Priežiūros ir atskaitomybės nuostatos
- 2.2. Valdymo ir kontrolės sistema
- 2.3. Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

- 3.1. Atitinkama (-os) daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija (-os) ir biudžeto išlaidų eilutė (-ės)
- 3.2. Numatomas poveikis išlaidoms
 - 3.2.1. *Numatomo poveikio išlaidoms suvestinė*
 - 3.2.2. *Numatomas poveikis veiklos asignavimams*
 - 3.2.3. *Numatomas poveikis administracinio pobūdžio asignavimams*
 - 3.2.4. *Suderinamumas su dabartine daugiamete finansine programa*
 - 3.2.5. *Trečiųjų šalių įnašai*
- 3.3. Numatomas poveikis įplaukoms

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas

Europos kultūros paveldo metai

1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys) VGV / VGB sistemoje²⁷

POLITIKOS SRITIS (-YS): ŠVIETIMAS IR KULTŪRA. PROGRAMA „KŪRYBIŠKA EUROPA“

1.3. Pasiūlymo (iniciatyvos) pobūdis

X Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su **nauja priemone**

☐ Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su **nauja priemone, kuri bus priimta įgyvendinus bandomąjį projektą ir (arba) atlikus parengiamuosius veiksmus**²⁸

☐ Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su **esamos priemonės išplėtimu**

☐ Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su **priemone, perorientuota į naują priemonę**

1.4. Tikslas (-ai)

1.4.1. Komisijos daugiametis (-čiai) strateginis (-iai) tikslas (-ai), kurio (-ių) siekiama šiuo pasiūlymu (šia iniciatyva)

Atsižvelgiant į Europos metų iniciatyvos specifiškumą, daugiametį strateginių tikslų nenustatyta.

1.4.2. Konkretus (-ūs) tikslas (-ai) ir atitinkama VGV / VGB veikla

Konkretus tikslas

a) prisidėti prie Europos kultūros paveldo, kaip esminio kultūros įvairovės ir kultūrų dialogo elemento, vaidmens viešinimo. Turėtų būti užtikrinami geriausi paveldo konservavimo ir saugojimo būdai ir tai, kad juo galėtų naudotis platesnė ir įvairesnė auditorija. To, be kita ko, turėtų būti siekiama auditorijos formavimo ir švietimo apie paveldą priemonėmis, visapusiškai atsižvelgiant į valstybių narių kompetenciją ir skatinant socialinę įtrauktį ir integraciją;

b) didinamas Europos kultūros paveldo indėlis į ekonomiką ir visuomenę per jo tiesioginį ir netiesioginį ekonominį potencialą. Tai, be kita ko, pajėgumai stiprinti kultūros ir kūrybos pramonę ir įkvėpti kūrėjus bei novatorius, skatinti tvarų turizmą, didinti socialinę sanglaudą ir užtikrinti ilgalaikį vietos lygmens užimtumą;

c) atsižvelgiant į šalių parterių domėjimąsi Europos paveldu ir patirtimi, taip pat siekiama remti kultūros paveldą kaip svarbų tarptautinio ES matmens elementą.

Atitinkama VGV / VGB veikla

15.04 – „Kūrybiška Europa“

²⁷ VGV – veikla grindžiamas valdymas, VGB – veikla grindžiamas biudžeto sudarymas.

²⁸ Kaip nurodyta Finansinio reglamento 54 straipsnio 2 dalies a arba b punkte.

1.4.3. *Numatomas (-i) rezultatas (-ai) ir poveikis*

Nurodyti poveikį, kurį pasiūlymas (iniciatyva) turėtų padaryti tiksliniams gavėjams (tikslinėms grupėms).

- Europos, nacionalinio, regiono ir vietos lygmens informacijos ir viešinimo kampanijos, renginiai ir iniciatyvos, kuriais viešinamos pagrindinės idėjos ir skleidžiama informacija apie gerąją patirtį, įskaitant ES vaidmenį ieškant bendrų sprendimų;
- informuotumo apie kultūros paveldo reikšmę ES piliečiams ir jo indėlio į ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą nacionaliniu ir Europos lygmeniu didinimas;
- uždavinių ir galimybių, įskaitant su skaitmeninimu susijusias galimybes, saugoti, konservuoti ir tvarkyti kultūros paveldą, išryškinimas.

1.4.4. *Rezultatų ir poveikio rodikliai*

Nurodyti pasiūlymo (iniciatyvos) įgyvendinimo stebėjimo rodiklius.

Informacijos kampanijos rezultatų skaičius

1.5. **Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas**

1.5.1. *Trumpalaikiai arba ilgalaikiai poreikiai*

Trumpalaikiai: geresnis informavimas apie kultūros paveldo kaip ES turto svarbą ir ES vaidmenį jį saugant.

Ilgalaikiai: didesnis piliečių informuotumas apie kultūros paveldo svarbą ir didesnis teigiamo ES vaidmens pripažinimas

1.5.2. *Papildoma ES dalyvavimo nauda*

- Informuotumo apie Europos kultūros paveldo svarbą ekonomikos augimo ir socialinės sanglaudos srityse didinimas;

- informuotumo apie tam tikros srities problemas ir galimybes didinimas ir ES vaidmens ieškant bendrų sprendimų išryškinimas.

1.5.3. *Panašios patirties išvados*

Pastaruosius dešimt metų įgyvendinama Europos metų iniciatyva parodė, kad tai yra vertinga informuotumo didinimo priemonė, daranti poveikį tiek plačiajai visuomenei, tiek skleidėjams ir prisidedanti prie skirtingų intervencijos sričių sąveikos ES ir valstybių narių lygmeniu.

1.5.4. *Suderinamumas ir galima sąveika su kitomis atitinkamomis priemonėmis*

Europos kultūros paveldo metai bus įgyvendinami pagal įvairias Sąjungos iniciatyvas, tokias kaip „Kūrybiška Europa“, Europos struktūriniai ir investicijų fondai, „Horizontas 2020“ (įskaitant skaitmeninimo aspektus siekiant saugoti ir branginti paveldą), „Erasmus+“ ir „Europa piliečiams“. Pagal programą „Kūrybiška Europa“ taip pat finansuojami trys su kultūros paveldu susiję ES veiksmai: Europos paveldo dienos, ES kultūros paveldo apdovanojimas ir Europos paveldo ženklas.

1.6. Trukmė ir finansinis poveikis

X Pasiūlymo (iniciatyvos) **trukmė ribota**

- X Pasiūlymas (iniciatyva) galioja nuo 2018 01 01 iki 2018 12 31
- X Finansinis poveikis – nuo 2017 iki 2018 m.

☐ Pasiūlymo (iniciatyvos) **trukmė neribota**

- Įgyvendinimo pradinis laikotarpis – nuo MMMM iki MMMM,
- vėliau – visuotinis taikymas.

1.7. Numatytas (-i) valdymo būdas (-ai)²⁹

X **Tiesioginis valdymas**, vykdomas Komisijos

- ☐ padalinių, įskaitant Sąjungos atstovybių darbuotojus;
- ☐ vykdomųjų įstaigų

☐ **Pasidalijamasis valdymas** kartu su valstybėmis narėmis

☐ **Netiesioginis valdymas**, biudžeto įgyvendinimo užduotis perduodant:

- ☐ trečiosioms šalims arba jų paskirtoms įstaigoms;
- ☐ tarptautinėms organizacijoms ir jų agentūroms (nurodyti);
- ☐ EIB arba Europos investicijų fondui;
- ☐ įstaigoms, nurodytoms Finansinio reglamento 208 ir 209 straipsniuose;
- ☐ viešosios teisės įstaigoms;
- ☐ įstaigoms, kurių veiklą reglamentuoja privatinė teisė, veikiančioms viešųjų paslaugų srityje, jeigu jos pateikia pakankamų finansinių garantijų;
- ☐ įstaigoms, kurių veiklą reglamentuoja valstybės narės privatinė teisė, kurioms pavesta įgyvendinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir kurios pateikia pakankamų finansinių garantijų;
- ☐ asmenims, kuriems pavestas konkrečių BUSP veiksmų vykdymas pagal ES sutarties V antraštinę dalį, ir kurie nurodyti atitinkamame pagrindiniame teisės akte.
- *Jei nurodomas daugiau kaip vienas valdymo būdas, išsamią informaciją pateikti šio punkto pastabų skiltyje.*

Pastabos

[...]

[...]

²⁹

Informacija apie valdymo būdus ir nuorodos į Finansinį reglamentą pateikiamos svetainėje „BudgWeb“ <https://myintracomm.ec.testa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

2. VALDYMO PRIEMONĖS

2.1. Priežiūros ir atskaitomybės nuostatos

Nurodyti dažnumą ir sąlygas.

Europos metų darbo programa Iniciatyvinio komiteto įsteigimas
--

2.2. Valdymo ir kontrolės sistema

2.2.1. Nustatyta rizika

- Nepakankamas iniciatyvų matomumas - Pernelyg dideli lūkesčiai atsižvelgiant į biudžeto ribotumą
--

2.2.2. Informacija apie įdiegtą vidaus kontrolės sistemą

Iniciatyvinio komiteto atliekamas reguliarus rizikos vertinimas

2.2.3. Kontrolės sąnaudų ir naudos apskaičiavimas ir numatomo klaidų rizikos lygio vertinimas

[Pour mémoire]

[Pour mémoire]

2.3. Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės

Nurodyti dabartines arba numatytas prevencijos ir apsaugos priemones.

Komisija užtikrina, kad, įgyvendinant pagal šį sprendimą finansuojamus veiksmus, ES finansiniai interesai bus apsaugoti taikant sukčiavimo, korupcijos ir bet kokios kitos neteisėtos veiklos prevencijos priemones, vykdant veiksmingus patikrinimus ir išieškant neteisėtai išmokėtas sumas, o nustačius pažeidimus – taikant veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas. Komisija taip pat įgaliojama atlikti <i>in situ</i> patikrinimus pagal 1996 m. lapkričio 11 d. Tarybos reglamentą (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 dėl Komisijos atliekamų patikrinimų ir inspektavimų vietoje siekiant apsaugoti Europos Bendrijų finansinius interesus nuo sukčiavimo ir kitų pažeidimų. Prireikus Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) atlieka tyrimus, kaip reglamentuojama 1999 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1073/1999 dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) atliekamų tyrimų.

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

3.1. Atitinkama (-os) daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija (-os) ir biudžeto išlaidų eilutė (-ės)

- Dabartinės biudžeto eilutės

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorijas ir biudžeto eilutes nurodyti eilės tvarka.

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	Biudžeto eilutė	Išlaidų rūšis	Įnašas			
		DA / NDA ³⁰	ELPA šalių ³¹	šalių kandidačių ³²	trečiųjų šalių	pagal Finansinio reglamento 21 straipsnio 2 dalies b punktą
3.	15 04 02- Paprogramė „Kultūra“ — Tarpvalstybinių veiksmų rėmimas ir tarptautinės sklaidos bei mobilumo skatinimas	DA	NE	NE	NE	NE

- Prašomos sukurti naujos biudžeto eilutės

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorijas ir biudžeto eilutes nurodyti eilės tvarka.

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	Biudžeto eilutė	Išlaidų rūšis	Įnašas			
		DA / NDA	ELPA šalių	šalių kandidačių	trečiųjų šalių	pagal Finansinio reglamento 21 straipsnio 2 dalies b punktą

³⁰ DA – diferencijuotieji asignavimai, NDA – nediferencijuotieji asignavimai.

³¹ ELPA: Europos laisvosios prekybos asociacija.

³² Šalių kandidačių ir, kai taikoma, Vakarų Balkanų potencialių šalių kandidačių.

3.2. Numatomas poveikis išlaidoms

[Šią dalį pildyti naudojant administracinio pobūdžio biudžeto duomenų apskaičiavimo lentelę antrąjį šios finansinės pažymos priedo dokumentą), įkeltą į CISNET tarnybų tarpusavio konsultacijoms.]

3.2.1. Numatomo poveikio išlaidoms suvestinė

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	Numeris	[3] išlaidų kategorija Saugumas ir pilietybė
--	---------	--

EAC GD			Metai N ³³	Metai N+1	Metai N+2	Metai N+3	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)			IŠ VISO
• Veiklos asignavimai										
		(1)								
		(2)								
15 04 02 – „Kūrybiška Europa“ – paprogramė „Kultūra“	Įsipareigojimai	(1a)	1.000	3.000						4.000
	Mokėjimai	(2 a)	0.500	1.900	1.100	0.500				4.000
Administracinio pobūdžio asignavimai, finansuojami iš konkrečių programų rinkinio lėšų ³⁴										
Biudžeto eilutės numeris		(3)								
IŠ VISO asignavimų EAC GD*	Įsipareigojimai	=1+1a +3								
	Mokėjimai	=2+2a +3.								

³³ N metai yra pasiūlymo (iniciatyvos) įgyvendinimo pradžios metai.

³⁴ Techninė ir (arba) administracinė pagalba bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

• IŠ VISO veiklos asignavimų	Išsipareigojimai	(4)	1.000	3.000						4.000
	Mokėjimai	(5)	0.500	1.900	1.100	0.500				4,000
• IŠ VISO administracinio pobūdžio asignavimų, finansuojamų iš konkrečių programų rinkinio lėšų		(6)								
IŠ VISO asignavimų pagal daugiamečių finansinės programos <...> IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	Išsipareigojimai	=4+ 6								
	Mokėjimai	=5+ 6								

Jei pasiūlymas (iniciatyva) daro poveikį kelioms išlaidų kategorijoms:

• IŠ VISO veiklos asignavimų	Išsipareigojimai	(4)								
	Mokėjimai	(5)								
• IŠ VISO administracinio pobūdžio asignavimų, finansuojamų iš konkrečių programų rinkinio lėšų		(6)								
IŠ VISO asignavimų pagal daugiamečių finansinės programos 1–4 IŠLAIDŲ KATEGORIJAS (Orientacinė suma)	Išsipareigojimai	=4+ 6	1.000	3.000						4.000
	Mokėjimai	=5+ 6	0.500	1.900	1.100	0.500				4.000

Daugiametės finansinės programos išlaidų kategorija	5.	„Administracinės išlaidos“
--	-----------	----------------------------

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

		Metai N	Metai N+1	Metai N+2	Metai N+3	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)			IŠ VISO
EAC GD									
• Žmogiškieji ištekliai		p. m.	p. m.	p. m.	p. m.				p. m.
• Kitos administracinės išlaidos		p. m.	p. m.	p. m.	p. m.				p. m.
IŠ VISO EAC GD	Asignavimai	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.				p. m.

IŠ VISO asignavimų pagal daugiamečių finansinės programos 5 IŠLAIDŲ KATEGORIJĄ	(Iš viso įsipareigojimų = Iš viso mokėjimų)	p. m.	p. m.						p. m.
---	--	-------	-------	--	--	--	--	--	--------------

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

		Metai N ³⁵	Metai N+1	Metai N+2	Metai N+3	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)			IŠ VISO
IŠ VISO asignavimų pagal daugiamečių finansinės programos 1–5 IŠLAIDŲ KATEGORIJAS*	Įsipareigojimai								
	Mokėjimai								

*5 išlaidų kategorija: Administracinės išlaidos, įskaitant žmogiškųjų išteklių išlaidas, bus padengtos perskirstant lėšas EAC GD.

³⁵ N metai yra pasiūlymo (iniciatyvos) įgyvendinimo pradžios metai.

3.2.2. Numatomas poveikis veiklos asignavimams

- ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti veiklos asignavimai nenaudojami
- ☒ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti veiklos asignavimai naudojami taip:

Įsipareigojimų asignavimai mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Nurodyti tikslus ir rezultatus			Metai N		Metai N+1		Metai N+2		Metai N+3		Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)						IŠ VISO	
	REZULTATAI																	
	Rūšis 36	Vidutinės sąnaudos	Skaičius	Sąnaudo s	Skaičius	Sąnau dos	Skaičius	Sąnau dos	Skaičius	Sąnau dos	Skaičius	Sąna udos	Skaičius	Sąnau dos	Skaičius	Sąnau dos	Bendr as skaiči us	Iš viso sąnaudų
1 KONKRETUS TIKSLAS ³⁷																		
- Rezultatas	Komu	0.3	2	0.600	0	0												0,600
- Rezultatas	Semin arai	0.25	4	1.000	0	0												1.000
- Rezultatas																		
1 konkretaus tikslo tarpinė suma			6	1.600	0	0												1.600
2 KONKRETUS TIKSLAS																		
- Rezultatas	Komu nikacij a	0.3	2	0.600	0	0												0.600
- Rezultatas	Semin arai ir konfer encijos	0.25	3	0.750	0	0												0.750
2 konkretaus tikslo tarpinė suma			5	1.350	0	0												1.350

³⁶

Rezultatai – tai būsimi produktai ir paslaugos (pvz., finansuota studentų mainų, nutiesta kelių kilometrų ir kt.).

³⁷

Kaip apibūdinta 1.4.2 skirsnyje „Konkretus (ūs) tikslas (-ai)…”

3 KONKRETUS TIKSLAS																		
- Rezultatas	Komunikacija	0.3	1	0.300	0	0												0.300
- Rezultatas	Seminai ir konferencijos	0.25	3	0.750	0	0												0.750
3 konkreta us tikslo tarpinė suma			4	1.050	0	0												1.050
IŠ VISO SĄNAUDŲ																		4.000

Rezultatai

Komunikacijos kampanija: vaizdo naujienos, vaizdo siužetai, vaizdinė tapatybė, interneto svetainė, socialinė žiniasklaida, reklaminė medžiaga, leidiniai ir spaudiniai, tyrimai ir kita informuotumo didinimo veikla

Seminai ir konferencijos: veiklos pradžios ir pabaigos konferencijos, paskaitos, praktiniai seminarai, aukšto lygio renginiai, seminarai žurnalistams, papildomi renginiai ir kiti susirinkimai Briuselyje ar valstybėse narėse

Išlaidų struktūra

Remiantis anksčiau vykdytos su kultūra susijusios veiklos (visų pirma pagal programą „Kūrybiška Europa“) patirtimi, skaičiuojama, kad ES lygmens komunikacijos kampanijos vidutinė kaina yra maždaug 300 000 EUR, o seminaro – 100 000–400 000 EUR, priklausomai nuo jo masto ir dalyvių skaičiaus. Todėl daroma prielaida, kad Europos kultūros paveldo metų seminaro vidutinė kaina gali būti 250 000 EUR.

3.2.3. Numatomas poveikis administracinio pobūdžio asignavimams

3.2.3.1. Santrauka

- ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimų nenaudojama
- ☒ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimai naudojami taip:

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

	Metai N ³⁸	Metai N+1	Metai N+2	Metai N+3	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)	IŠ VISO
--	--------------------------	--------------	--------------	--------------	---	---------

Daugiametės finansinės programos 5 IŠLAIDŲ KATEGORIJA								
Žmogiškieji ištekliai	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.				
Kitos administracinės išlaidos	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.				
Daugiametės finansinės programos 5 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS tarpinė suma	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.				

Neįtraukta į daugiametės finansinės programos³⁹ 5 IŠLAIDŲ KATEGORIJA								
Žmogiškieji ištekliai								
Kitos administracinio pobūdžio išlaidos								
Tarpinė suma, neįtraukta į daugiametės finansinės programos 5 IŠLAIDŲ KATEGORIJA								

IŠ VISO	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.				
----------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--	--	--	--

Žmogiškųjų išteklių ir kitų administracinio pobūdžio išlaidų asignavimų poreikiai bus tenkinami iš GD asignavimų, jau paskirtų priemonei valdyti ir (arba) perskirstytų generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę asignavimų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

³⁸

N metai yra pasiūlymo (iniciatyvos) įgyvendinimo pradžios metai.

³⁹

Techninė ir (arba) administracinė pagalba bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

3.2.3.2. Numatomi žmogiškųjų išteklių poreikiai

- ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškųjų išteklių nenaudojama.
- ☒ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškieji ištekliai naudojami taip:

Sąmatą surašyti etatų vienetais

	Metai N	Metai N+1	N+2 metai	N+3 metai	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)
• Etatų plano pareigybės (pareigūnai ir laikinieji darbuotojai)					
XX 01 01 01 (Komisijos būstinė ir atstovybės)	1	1	1		
XX 01 01 02 (Delegacijos)					
XX 01 05 01 (Netiesioginiai moksliniai tyrimai)					
10 01 05 01 (Tiesioginiai moksliniai tyrimai)					
• Išorės darbuotojai (etatų vienetais)⁴⁰					
XX 01 02 01 (CA, SNE, INT finansuojami iš bendrojo biudžeto)					
XX 01 02 02 (CA, LA, SNE, INT ir JED atstovybėse)					
XX 01 04 yy ⁴¹	- būstinėje				
	- atstovybėse				
XX 01 05 02 (AC, END, INT - netiesioginiai moksliniai tyrimai)					
10 01 05 02 (CA, INT, SNE – tiesioginiai moksliniai tyrimai)					
Kitos biudžeto eilutės (nurodyti)					
IŠ VISO	1	1	1		

XX yra atitinkama politikos sritis arba biudžeto antraštinė dalis.

Žmogiškųjų išteklių poreikiai bus tenkinami panaudojant GD darbuotojus, jau paskirtus priemonei valdyti ir (arba) persikristus generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę asignavimų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

Vykdytinų užduočių aprašymas:

Pareigūnai ir laikinieji darbuotojai	rengti ir su kitomis tarnybomis koordinuoti Europos metų darbo planą; rengti įgaliojimus ir pirkimo sutartis ir dalyvauti atrankos procese; užtikrinti tarpinstitucinį koordinavimą; rengti informacinę medžiagą ir kalbas Komisijos nariui ir generaliniam direktoratui; prisidėti prie su spauda susijusio darbo; dalyvauti <i>ex-post</i> vertinimo veikloje.
Išorės darbuotojai	

⁴⁰ CA – sutartininkas („Contract Staff“); LA – vietinis darbuotojas („Local Staff“); SNE – deleguotasis nacionalinis ekspertas („Seconded National Expert“); INT – per agentūrą įdarbintas darbuotojas („agency staff“); JED – jaunesnysis delegacijos ekspertas („Junior Expert in Delegations“).

⁴¹ Neviršijant viršutinės ribos, nustatytos išorės darbuotojams, finansuojamiems iš veiklos asignavimų (buvusių BA eilučių).

3.2.4. *Suderinamumas su dabartine daugiamete finansine programa*

- ☒ Pasiūlymas (iniciatyva) atitinka dabartinę daugiametę finansinę programą.
- ☐ Atsižvelgiant į pasiūlymą (iniciatyvą), reikės pakeisti daugiametės finansinės programos atitinkamos išlaidų kategorijos programavimą.

Paaiškinti, kaip reikia pakeisti programavimą, ir nurodyti atitinkamas biudžeto eilutes bei sumas.

- ☐ Įgyvendinant pasiūlymą (iniciatyvą) būtina taikyti lankstumo priemonę arba patikslinti daugiametę finansinę programą.

Paaiškinti, ką reikia atlikti, ir nurodyti atitinkamas išlaidų kategorijas, biudžeto eilutes ir sumas.

3.2.5. *Trečiųjų šalių įnašai*

- ☒ Pasiūlyme (iniciatyvoje) nenumatyta bendro su trečiosiomis šalimis finansavimo.
- Pasiūlyme (iniciatyvoje) numatytas bendras finansavimas apskaičiuojamas taip:

Asignavimai mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

	Metai N	Metai N+1	Metai N+2	Metai N+3	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)			Iš viso
Nurodyti bendrą finansavimą teikiančią įstaigą								
IŠ VISO bendrai finansuojamų asignavimų								

3.3. Numatomas poveikis įplaukoms

- X Pasiūlymas (iniciatyva) neturi finansinio poveikio įplaukoms.
- ☐ Pasiūlymas (iniciatyva) turi finansinį poveikį:
 - ☐ nuosaviems ištekliams
 - ☐ įvairioms įplaukoms

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Biudžeto įplaukų eilutė	Einamųjų finansinių metų asignavimai	Pasiūlymo (iniciatyvos) poveikis ⁴²					
		Metai N	Metai N+1	Metai N+2	Metai N+3	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)	
..... straipsnis							

Įvairių asignuotųjų įplaukų atveju nurodyti biudžeto išlaidų eilutę (-es), kuriai (-ioms) daromas poveikis.

--

Nurodyti poveikio įplaukoms apskaičiavimo metodą.

--

⁴²

Tradicioniai nuosavi ištekliai (muitai, cukraus mokesčiai) turi būti nurodomi grynosiomis sumomis, t. y. iš bendros sumos atskaičius 25 % surinkimo sąnaudų.